

Analyzing the Role of Spatial Patterns in Social Interactions and Strengthening Ethnic and Religious Cohesion (Case Study: Central Neighborhoods Leading to Imam Street in Urmia with an Emphasis on Christopher Alexander's Theory of Living Spaces)¹

Bliss Oshana Shirabad¹, Shabnam Akbari Namdar^{2*}, Nasim Najafgholipour Kalantari³

¹. Department of Architecture, Faculty of Architecture, Islamic Azad University, Jolfa International Branch, Iran.

². Department of Architecture, Arts and Architecture Faculty, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.

³. Department of Architecture, Arts and Architecture Faculty, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.

Extended Abstract

Introduction

Urban spaces play a crucial role in shaping social interactions and fostering ethnic and religious cohesion. The spatial organization of cities, including the layout of neighborhoods, the design of public spaces, and the accessibility of communal facilities, significantly influences how individuals and communities interact. Urban environments that promote inclusivity, accessibility, and diversity often serve as catalysts for building stronger social ties, especially in multicultural cities. Urmia, located in northwest Iran, presents a unique case for studying these dynamics due to its rich ethnic and religious diversity. The city is home to various ethnic groups, including Kurds, Azeris, Assyrians, and Armenians, as well as followers of different religions such as Islam, Christianity, and others. This diversity makes Urmia an ideal setting to explore how spatial patterns affect social cohesion. This study focuses on three central neighborhoods Delgosha, Eghbal, and Mahdi Al-Qadam adjacent to Imam Khomeini Street, a major thoroughfare in Urmia that serves as a socio-cultural and commercial hub. The theoretical framework of this research is grounded in Christopher Alexander's Theory of Living Spaces. Alexander emphasizes the idea that spaces should not merely serve functional purposes but also foster a sense of belonging, security, and community. According to his theory, the quality of life in urban areas is deeply connected to the design and structure of public and semi-public spaces, which facilitate human interaction and contribute to social harmony. This research aims to analyze the role of spatial patterns in promoting social interactions and enhancing ethnic and religious cohesion in the selected neighborhoods of Urmia.

¹ The article is extracted from a Ph.D thesis titled "Examining the Perspectives on Recognizing the Identity-Forming Components of Architecture with an Emphasis on the Convergence of Ethnicities and Religions (Case Study: Central Neighborhoods Leading to Imam Street in Urmia)", conducted at the Islamic Azad University, Jolfa International Branch, by the first author.

* Corresponding Author Email: namdarshabnam1352@gmail.com

Cite this article: Oshana Shirabad, B., Akbari Namdar, S. and Najafgholipour Kalantari, N. (2025). Analyzing the Role of Spatial Patterns in Social Interactions and Strengthening Ethnic and Religious Cohesion (Case Study: Central Neighborhoods Leading to Imam Street in Urmia with an Emphasis on Christopher Alexander's Theory of Living Spaces). Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS), 6(2), 167-183.

Methodology

This study employs a mixed-methods approach, combining qualitative and quantitative research techniques to provide a comprehensive analysis of the subject matter. The qualitative data were collected through semi-structured interviews and field observations. Interviews were conducted with local residents, community leaders, and urban planners to gain insights into how spatial characteristics influence social interactions and community cohesion. Field observations focused on the use of public spaces, the frequency and nature of social interactions, and the overall spatial organization of the neighborhoods. Quantitative data were gathered using a structured questionnaire distributed among residents of the three neighborhoods. The questionnaire assessed residents' perceptions of their neighborhood's spatial design, accessibility to public spaces, and the extent of social interactions. To analyze the quantitative data, statistical tests such as Pearson's correlation coefficient and Analysis of Variance (ANOVA) were employed. Pearson's correlation was used to examine the relationship between access to public spaces and the level of social interactions, while ANOVA was utilized to identify significant differences in social interactions across the three neighborhoods.

Results and Discussion

The results of this study indicate that the spatial and physical characteristics of Delgosha, Eghbal, and Mahdi Al-Qadam neighborhoods significantly influence social interactions and community cohesion. The Pearson correlation coefficient was calculated at 0.68, suggesting a strong positive relationship between access to public spaces and the level of social interactions. This finding supports the hypothesis that well-designed public spaces can foster increased social engagement among residents. The ANOVA test revealed significant differences in the level of social interactions across the three neighborhoods ($p < 0.05$). Among them, Eghbal neighborhood exhibited the highest level of social interactions. This can be attributed to its diverse ethnic composition, which includes a mixture of different cultural and religious groups. The presence of diverse communities in close proximity appears to encourage more frequent and meaningful social interactions, aligning with the theoretical underpinnings of Christopher Alexander's Theory of Living Spaces. Furthermore, the frequency distribution analysis showed that 85% of residents believed that the current spatial design positively contributes to social relationships. These residents highlighted factors such as pedestrian-friendly streets, accessible public squares, and community centers as key elements that facilitate social engagement. Conversely, 15% of respondents identified barriers to social interaction, including traffic congestion and the reduction of green spaces. These factors were seen as hindrances to spontaneous social encounters, thereby limiting opportunities for building social cohesion.

Conclusion

The findings of this research underscore the importance of thoughtful spatial design in fostering social interactions and enhancing ethnic and religious cohesion in multicultural urban environments. The neighborhoods studied in Urmia illustrate how spatial patterns can either facilitate or impede community engagement. Eghbal neighborhood, with its diverse population and accessible public spaces, serves as a prime example of how inclusive spatial design can promote social harmony. The strong correlation between access to public spaces and the level of social interactions highlights the need for urban planners and policymakers to prioritize the development of communal areas that encourage social engagement. Pedestrian zones, public squares, parks, and community centers should be integral components of urban design, particularly in cities with diverse

populations. Such spaces not only provide venues for social interaction but also contribute to a sense of belonging and community identity. The challenges identified by some respondents, such as traffic congestion and reduced green spaces, point to areas that require attention in urban planning. Strategies to mitigate these issues include the development of pedestrian-friendly infrastructure, the expansion of green spaces, and the implementation of traffic management measures. By addressing these challenges, urban planners can create environments that are conducive to social interaction and community cohesion. In conclusion, this study confirms that appropriate spatial design plays a crucial role in enhancing social relationships and fostering ethnic and religious cohesion in multi-ethnic cities like Urmia. The application of Christopher Alexander's Theory of Living Spaces provides valuable insights into how urban environments can be structured to support vibrant, inclusive communities. Future research could expand on this study by exploring similar dynamics in other multicultural cities, thereby contributing to a broader understanding of the relationship between spatial design and social cohesion.

Keywords: Social interactions, Ethnic and religious cohesion, Urban spaces, Christopher Alexander's Theory of Living Spaces, Historical fabric of Urmia.

References

- Ayeshem, M. (2016). Designing the Path of Ethnicities and Religions in the Old Fabric of Urmia with a Cultural Tourism Approach Based on Value-Oriented Design. (Master's thesis, Faculty of Architecture and Urban Planning, Islamic Art University of Tabriz).
- Behzadfar, M. (2013). City Identity: A Look at Urban Identity. Tehran: Nashr-e Shahr Institute.
- Pishnamaz Ahari, R., & Panahi, A. (2023). Pathology of the Historical Fabric Regeneration System from the Perspective of Integrated and Sustainable Approaches (Case Study: Tabriz Metropolis). *Geography and Human Relations*, 6(3), 1-21. https://www.gahr.ir/article_185976.html
- Haddad Adel, F., Al-Hesabi, M., & Moradi, E. (2023). Foundations of Islamic Thought in Participation-Based Placemaking in Historical Fabric Regeneration: A Case Study of Oudlajan Neighborhood. *Islamic Architecture Research*, 40, 63-85.
- Rahimi, H., Ahmadi, S., & Hosseini, M. (2021). The Impact of Public Spaces on Social Cohesion in Central Neighborhoods of Urmia. *Journal of Urban and Regional Studies*, 12(3), 45-62.
- Rakhshan, E., Zabihi, H., & Majdi, H. (2018). Re-examining Identity Components of Facades in the Landscape of Contemporary Cities. *Urban Management*, 17(51), 75-86. <https://sid.ir/paper/92034/fa>
- Soltanzadeh, H. (1993). *Urban Spaces in the Historical Fabrics of Iran*. Tehran: Daftar-e Pazhuhesh-haye Farhangi.
- Shojaei, N. (2018). Examining Barriers to Social Interactions in Central Areas of Urmia: A Case Study of Green Space Reduction and Traffic Density. *Urban Planning Research Journal*, 7(1), 101-118.
- Sheikh Ahmadi, M. (2019). Developing a Framework for the Regeneration of Historical Fabrics with a Culture-Based Approach. *Scientific-Research Quarterly of Restoration and Iranian Architecture*, 9(17), 85-102.
- Talei, M., & Razi, M. (2012). Urmia in the Light of the History, Literature, and Culture of Iran: Collection of Articles from the Iranian City, Historical and Cultural City Conference, p. 481.
- Abbaszadeh, M. (2005). Restoration and Organization Plan of the Urmia Bazaar Complex, Imam Khomeini Street, Bazaar Area (Master's thesis, Restoration and Revitalization of Historical Buildings and Fabrics, Faculty of Architecture, University of Tehran).
- Ghobadian, V. (2015). Typology and Theoretical Foundations in Contemporary Iranian Architecture (3rd ed.). Tehran: Elm-e Memar Royal. https://jgk.imamreza.ac.ir/article_182572.html
- Ghadiri Abyaneh, M., Fadaei Mehrabani, V., & Negarestan, F. (2024). The Role of Cultural Documentation through Street Photography Based on the Reading of Tourist Experiences. *Modern Architectural Research*, 12, 7-19.
- Karimi, F., & Mousavi, A. (2019). The Role of Semi-Public Spaces in Enhancing the Sense of Belonging and Social Trust in Old Neighborhoods of Urmia. *Islamic Architecture and Urbanism Quarterly*, 9(2), 78-95.
- Abdolhosseini, A., Gharipour, M., & Memarian, G. (2021). "Vernacular Architecture and Sustainability: The Case of Iranian Traditional Houses." *Sustainability*, 13(5), 2756.
- Alexander, C. (1979). *The Timeless Way of Building*. New York: Oxford University Press.

- Alexander, C., Ishikawa, S., & Silverstein, M. (1977). *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction*. New York: Oxford University Press.
- Day, K., & Cohen, D. A. (2022). "Public Spaces for Social Interaction in Diverse Communities." *Urban Studies*, 59(4), 789-807.
- Farahani, L. M., Maller, C., & Pojani, D. (2023). "Revitalizing Public Spaces in Historic Urban Areas: A Case Study of Urmia, Iran." *Journal of Urban Regeneration and Renewal*, 16(2), 123-140. Link
- Gehl, J. (2010). *Cities for People*. Washington, D.C.: Island Press.
- Habibi, S. M., & Maghsoudi, M. (2003). *Urban renovation and redevelopment*. University of Tehran Press.
- Harvey, D. (2019). *Spaces of Global Capitalism: A Theory of Uneven Geographical Development*. London: Verso.
- Karimi, K. (2009). Continuity and change in old cities: An analytical investigation of the spatial structure in Iranian and English historic cities. *Urban Design International*, 14(3), 99-117.
- Kim, J., & Kaplan, R. (2004). "Physical and psychological factors in sense of community: New urbanist Kentlands and nearby Orchard Village." *Environment and Behavior*, 36(3), 313-340.
- Marcus, C. C., & Francis, C. (2019). *People Places: Design Guidelines for Urban Open Space*. New York: John Wiley & Sons.
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*. London: Pion.
- Sequeira, S., & Bello, F. (2021). "Place-Making and Identity: Reclaiming Urban Spaces in Multicultural Cities." *Journal of Urban Design*, 26(3), 345-362.
- Smith, A., & Jones, B. (2020). «Urban Design and Social Cohesion in Multicultural Cities». *International Journal of Urban Sciences*, 24(2), 159-175.
- Soja, E. W. (2000). *Postmetropolis: Critical studies of cities and regions*. Blackwell Publishing.
- Tajfel, H. (1981). *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press
- Talen, E. (2000). "The Social Goals of New Urbanism." *Housing Policy Debate*, 11(1), 165-188.
- Tavassoli, M. (1991). *Principles and methods of urban design in Iran*. University of Tehran Press.
- Wood, L., Frank, L. D., & Giles-Corti, B. (2010). "Sense of community and its relationship with walking and neighborhood design." *Social Science & Medicine*, 70(9), 1381-1390.

شاپا: ۰۷۶۴-۲۷۸۳

دوره ۶، شماره ۲، شماره پیاپی ۲۰، تابستان ۱۴۰۴

Journal Homepage <https://www.srds.ir/>
https://www.srds.ir/article_215129.html?lang=fa

تحلیل نقش الگوهای فضایی در تعاملات اجتماعی و تقویت همبستگی قومی و دینی (نمونه موردی: محلات مرکزی منتهی به خیابان امام ارومیه با تأکید بر نظریه فضاهای زندگی کریستوفر الکساندر)^۱

بلیس اوشانا شیرآباد^۱، شبینم اکبری نامدار^۲، نسیم نجفقلی پور کلانتری^۳

۱. گروه معماری، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین الملل جلفا، ایران.
۲. گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. تبریز، ایران.
۳. گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز. تبریز، ایران.

مقدمه:

فضاهای شهری نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی تعاملات اجتماعی و تقویت همبستگی قومی و دینی دارند. سازمان‌دهی فضایی شهرها، از جمله چیدمان محله‌ها، طراحی فضاهای عمومی و دسترسی به تسهیلات اجتماعی، تأثیر زیادی بر نوع تعاملات انسانی دارد. فضاهای شهری که بر اصل دسترسی، تنوع و فراگیری تأکید دارند، می‌توانند عامل مؤثری در تقویت پیوندهای اجتماعی باشند، به‌ویژه در شهرهای چندفرهنگی. ارومیه، واقع در شمال‌غربی ایران، به دلیل تنوع قومی و مذهبی بالا، محیط مناسبی برای مطالعه این تعاملات فراهم می‌آورد. این شهر میزبان اقوام مختلفی همچون کردها، آذری‌ها، آشوری‌ها و ارمنه و پیروان ادیان مختلف از جمله اسلام و مسیحیت است. چنین تنوعی، زمینه‌ای ایده‌آل برای بررسی تأثیر الگوهای فضایی بر همبستگی اجتماعی فراهم می‌کند. این پژوهش به تحلیل نقش الگوهای فضایی در تعاملات اجتماعی و تقویت همبستگی قومی و دینی در محله‌های دلگشا، اقبال و مهدی‌القدم، واقع در نزدیکی خیابان امام خمینی ارومیه، پرداخته است. چارچوب نظری این تحقیق بر مبنای نظریه فضاهای زندگی کریستوفر الکساندر استوار است.

روش شناسی:

این تحقیق با استفاده از روش ترکیبی (کیفی-کمی) انجام شده است. داده‌های کیفی از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مشاهدات میدانی جمع‌آوری شد. در مصاحبه‌ها، نظر ساکنان، رهبران محلی و برنامه‌ریزان شهری در خصوص تأثیر ویژگی‌های فضایی بر تعاملات اجتماعی و همبستگی قومی و دینی دریافت گردید. مشاهدات میدانی نیز بر استفاده از فضاهای عمومی و اجتماعی، میزان تعاملات اجتماعی و چگونگی سازمان‌دهی فضایی محله‌ها متمرکز بود. داده‌های کمی از طریق پرسشنامه‌های استاندارد و ساختارمند میان ساکنان سه محله جمع‌آوری شد. این پرسشنامه‌ها به ارزیابی نظرات مردم در خصوص طراحی فضایی محله‌ها، دسترسی به فضاهای عمومی و سطح تعاملات اجتماعی پرداخته است. برای تحلیل داده‌های کمی، از آزمون‌های آماری نظیر ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس (ANOVA) استفاده شد. ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین دسترسی به فضاهای عمومی و میزان تعاملات اجتماعی به کار رفت و آزمون ANOVA نیز برای مقایسه تفاوت‌های معنادار بین محله‌ها استفاده شد.

^۱ این مقاله مستخرج از رساله دکتری تحت عنوان بررسی دیدگاه‌های باز شناسی مولفه‌های هویت ساز معماری با تأکید بر همگرایی اقوام وادیان (نمونه موردی: محلات مرکزی منتهی به خیابان امام ارومیه) " در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین الملل جلفا، نویسنده اول انجام شده است.

* نویسنده مسئول namdarshabnam1352@gmail.com

ارجاع به این مقاله: اوشانا شیرآباد، بلیس، اکبری نامدار، شبینم و نجفقلی پور کلانتری، نسیم (۱۴۰۴). تحلیل نقش الگوهای فضایی در تعاملات اجتماعی و تقویت همبستگی قومی و دینی (نمونه موردی: محلات مرکزی منتهی به خیابان امام ارومیه با تأکید بر نظریه فضاهای زندگی کریستوفر الکساندر). فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، ۶(۲)، ۱۶۷-۱۸۳.

یافته‌ها:

نتایج این مطالعه نشان داد که ویژگی‌های فضایی و کالبدی محله‌های دلگشا، اقبال و مهدی‌القدم تأثیر معناداری بر تعاملات اجتماعی دارند. ضریب همبستگی پیرسون معادل ۰,۶۸ به دست آمد، که نشان‌دهنده رابطه مثبت و قوی بین دسترسی به فضاهای عمومی و میزان تعاملات اجتماعی است. این نتایج از فرضیه‌ای که بر اهمیت دسترسی به فضاهای عمومی برای تقویت تعاملات اجتماعی تأکید دارد، حمایت می‌کند. آزمون ANOVA نیز تفاوت‌های معناداری در میزان تعاملات اجتماعی بین محله‌های مختلف نشان داد. در این میان، محله اقبال با ترکیب قومی و مذهبی متنوع، بیشترین تعاملات اجتماعی را داشت. این مسئله به‌وضوح نشان‌دهنده تأثیر تنوع قومی و دسترسی به فضاهای عمومی در افزایش تعاملات اجتماعی است. در بررسی‌های بیشتر، ۸۵ درصد از پاسخ‌دهندگان اعتقاد داشتند که طراحی فضایی موجود موجب تقویت روابط اجتماعی می‌شود. این افراد عواملی همچون خیابان‌های مناسب پیاده‌روی، میدانی عمومی و مراکز اجتماعی را به‌عنوان ویژگی‌های مؤثر در تقویت روابط اجتماعی برشمردند. در مقابل، ۱۵ درصد از پاسخ‌دهندگان عواملی نظیر تراکم ترافیک و کاهش فضای سبز را موانعی برای تعاملات اجتماعی عنوان کردند.

نتایج:

یافته‌های این تحقیق تأکید می‌کنند که طراحی مناسب فضاهای شهری می‌تواند نقش مؤثری در تقویت تعاملات اجتماعی و همبستگی قومی و دینی در جوامع چندفرهنگی ایفا کند. محله اقبال، با جمعیت متنوع و دسترسی به فضاهای عمومی مناسب، به‌عنوان نمونه‌ای موفق از تأثیر طراحی فضایی بر تقویت همبستگی اجتماعی معرفی می‌شود. رابطه مثبت بین دسترسی به فضاهای عمومی و میزان تعاملات اجتماعی نشان‌دهنده اهمیت فراهم آوردن فضاهایی است که امکان برقراری ارتباطات اجتماعی را تسهیل کند. ایجاد مناطق پیاده‌روی، میدانی عمومی، پارک‌ها و مراکز اجتماعی باید جزء اولویت‌های طراحی شهری باشد، به‌ویژه در شهرهایی با جمعیت متنوع قومی و مذهبی. این فضاها نه تنها مکان‌هایی برای تعاملات اجتماعی فراهم می‌آورند، بلکه به تقویت هویت اجتماعی و حس تعلق به جامعه نیز کمک می‌کنند. چالش‌های شناسایی شده از سوی برخی پاسخ‌دهندگان، مانند تراکم ترافیک و کاهش فضای سبز، باید در برنامه‌ریزی شهری مورد توجه قرار گیرد. راهکارهایی چون توسعه زیرساخت‌های پیاده‌روی، گسترش فضای سبز و مدیریت ترافیک می‌تواند به کاهش این موانع و افزایش فرصت‌های تعامل اجتماعی کمک کند. نتیجه‌گیری کلی این پژوهش نشان می‌دهد که طراحی صحیح و مناسب فضاهای شهری می‌تواند موجب افزایش همبستگی قومی و دینی و تقویت احساس تعلق اجتماعی در جوامع چندقومیتی مانند ارومیه گردد. کاربرد نظریه فضاهای زندگی کریستوفر الکساندر در این تحقیق، راهکارهای مؤثری را برای طراحی فضاهای شهری با هدف تقویت همبستگی اجتماعی ارائه می‌دهد. پژوهش‌های آینده می‌توانند با بررسی مشابه این مطالعه در دیگر شهرهای چندفرهنگی، به درک بهتری از رابطه بین طراحی فضایی و همبستگی اجتماعی دست یابند.

کلید واژه‌ها: تعاملات اجتماعی، همبستگی قومی و دینی، فضاهای شهری، نظریه فضاهای زندگی کریستوفر الکساندر، بافت تاریخی ارومیه.